

Impact van de wet van 7 februari 2024 betreffende Boek 6 'De buitencontractuele aansprakelijkheid' van het nieuwe Burgerlijk Wetboek op de aansprakelijkheidsverzekeringen van bedrijven

December 2024

INHOUDSTAFEL

Inleiding	2
Enkele wijzigingen in Boek 6 BW die mogelijk een impact hebben op de afgesloten aansprakelijkheidsverzekeringen	4
> Afschaffing van het samenloopverbod (artikel 6.3 §1 Boek 6 BW)	4
> Afschaffing van de quasi-immuniteit van hulppersonen (artikel 6.3 §2 Boek 6 BW)	4
Verzekeringstechnische implicaties	6
> Algemene aansprakelijkheidsverzekering (uitbatingen na levering) en professionele aansprakelijkheid	6
- Impact van de afschaffing van het samenloopverbod	6
- Definitie van 'verzekerden'	6
- Overige punten	7
> Bestuurdersaansprakelijkheid (Directors' & Officers' Liability, hierna D&O)	7
- Afschaffing van de quasi-immuniteit van hulppersonen	7
- De draagwijdte van de wijzigingen op D&O-verzekeringen ...	8
- Verzekeringsclausules onder een D&O-verzekering	8
> Verzekering burgerlijke aansprakelijkheid gebouw	9
Conclusie	11
Disclaimer	11

INLEIDING

Buitencontractuele aansprakelijkheid raakt de essentie van de samenleving: ‘potje breken, potje betalen’. De wetsartikelen 1382 en volgende van het huidige Burgerlijk Wetboek (BW), die sinds de Code Napoleon van 1804 het fundament van dit rechtsgebied vormen, zijn alom bekend. Het principe is eenvoudig: wanneer men zich niet gedraagt zoals een voorzichtig, redelijk persoon en hierdoor schade veroorzaakt, moet men de schade vergoeden.

Onder impuls van Koen Geens, voormalig minister van Justitie, werd op 1 februari 2024 de nieuwe wet door de Kamer goedgekeurd. Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek (Boek 6 BW) is sindsdien een feit en treedt vanaf 1 januari 2025 in werking. De nieuwe wetgeving zal van toepassing zijn op de feiten die zich hebben voorgedaan na de inwerkingtreding en dus niet op de toekomstige gevolgen van feiten die zich hebben voorgedaan vóór de inwerkingtreding van Boek 6 BW.

De zes oorspronkelijke artikelen werden uitgebreid naar 55 artikelen, met als doel de bestaande rechtspraak en rechtsleer te formaliseren en evoluties in de samenleving op te nemen. Door de wetgeving te verduidelijken en rechtsonzekerheid te verminderen bevestigt deze codificatie een evenwichtig aansprakelijkheidsrecht.

Boek 6 BW is van aanvullend recht (Burgerlijk Wetboek = *lex generalis*). Slechts enkele artikelen zijn van openbare orde en/of dwingend recht. Dit betekent dat de mogelijkheid bestaat voor de partijen om contractueel af te wijken van de bepalingen van Boek 6 BW en de buitencontractuele aansprakelijkheid anders te regelen. Dit in tegenstelling tot onder andere het Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen en de Wet op de Arbeidsovereenkomsten (*lex specialis*) die grotendeels van openbare orde en dwingend recht zijn.

Hoewel de nieuwe regels een aantal wijzigingen met zich meebrengen, zoals de afschaffing van het samenloopverbod en de quasi-immuniteit, is het belangrijk te benadrukken dat Boek 6 BW in wezen voortbouwt op bestaande principes en rechtspraak. Hierdoor zullen de gevolgen voor verzekeringsdekking in de praktijk veelal beperkt blijven, zeker wanneer polissen zorgvuldig zijn opgesteld.

Een aantal relevante wijzigingen die door Boek 6 BW worden aangebracht, hebben betrekking op (ook al is de reikwijdte van sommige van deze wijzigingen al onderwerp van doctrinaire controverses, ...):

1. De afschaffing van het verbod op cumulatie van contractuele en buitencontractuele aansprakelijkheid (art. 6.3 §1);
2. De opheffing van de quasi-immuniteit van hulppersonen (art. 6.3 §2);

3. De uitbreiding van de aansprakelijkheid van titularissen van het gezag over minderjarigen onder de 16 jaar (art. 6.12 al.1);
4. De invoering van een vermoedelijke aansprakelijkheid voor personen die toezicht houden op anderen (art. 6.13);
5. De integratie van de aansprakelijkheid voor de instorting van het gebouw in het algemene regime van de gebrekkige zaken (art. 6.16);
6. De invoering van een proportionele aansprakelijkheid in geval van causale onzekerheid over de identiteit van de aansprakelijke partij (art. 6.23);
7. De invoering van het nieuwe concept van lucratieve fout (art. 6.31 §3);
8. Het recht voor het slachtoffer om een bijkomende schadevergoeding te verkrijgen voor een nieuwe schade of een verergering van schade (art. 6.37);
9. De mogelijkheid om aansprakelijkheid preventief in te roepen (art. 6.28 en 6.40).

Vooraf de eerste twee punten van deze lijst roepen vragen op over de werkelijke en praktische reikwijdte van deze wijzigingen.

Deze tekst onderzoekt de impact van Boek 6 BW, en meer bepaald de afschaffing van het verbod op samenloop van contractuele en buitencontractuele aansprakelijkheid en de opheffing van de quasi-immuniteit van hulppersonen op de aansprakelijkheidsverzekeringen van ondernemingen en bestuurders, met bijzondere nadruk op drie domeinen: de bedrijfsaansprakelijkheid en aanverwante polissen, de bestuurdersaansprakelijkheid, en de burgerlijke aansprakelijkheid gebouw. Andere punten van het nieuwe Boek 6 BW worden aangehaald, voor zover relevant met betrekking tot een mogelijke risicoverhoging.

Omdat Boek 6 BW het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht beperkt tot de vrijwaring van individuele belangen en geen aandacht besteedt aan collectieve belangen, zoals milieu-aansprakelijkheid en ecologische schade, worden deze onderwerpen verder buiten beschouwing gelaten in deze paper.

De daadwerkelijke impact van Boek 6 BW in de praktijk – zowel op procedureel vlak, in uitspraken als op verzekeringstechnisch gebied – zal pas na verloop van tijd, wellicht meerdere jaren, duidelijk worden.

BVVM en haar leden blijven beschikbaar voor bijkomende vragen over deze hervorming en meer bepaald hun verzekeringstechnische implicaties.

ENKELE WIJZIGINGEN IN BOEK 6 BW DIE MOGELIJK EEN IMPACT HEBBEN OP DE AFGESLOTEN AANSPRAKELIJKHEIDSVERZEKERINGEN

> Afschaffing van het samenloopverbod (artikel 6.3 §1 Boek 6 BW)

Op heden, i.e. voor de invoering van Boek 6 BW is het voor een contractspartij principieel onmogelijk om zich in het kader van een contract te beroepen op de regels van de buitencontractuele aansprakelijkheid als de tegenpartij in gebreke blijft. Dit is gekend als het samenloopverbod tussen contractuele en buitencontractuele aansprakelijkheid. Het voorkomt dat benadeelden contractuele beperkingen (zoals exoneraties of schadeplafonds) kunnen omzeilen door een buitencontractuele vordering in te stellen.

Met de afschaffing van dit verbod onder Boek 6 BW kunnen benadeelden nu vrij kiezen tussen de contractuele en buitencontractuele aansprakelijkheidsgrondslagen of beide combineren, afhankelijk van wat voor hen voordelig is. De benadeelde heeft zodoende uitgebreide vorderingsmogelijkheden.

Logischerwijze en bevestigd door artikel 6.3 van Boek 6 BW, betekent dit dat de verweermogelijkheden van de medecontractant ook worden uitgebreid. Deze partij kan zich zowel op basis van de bepalingen van het contract als op basis van de wetgeving inzake bijzondere contracten verdedigen.

> Afschaffing van de quasi-immuniteit van hulppersonen (artikel 6.3 §2 Boek 6 BW)

De hulppersoon (concept dat de term uitvoeringsagent vervangt) is "een persoon door wie een contractant zich ter uitvoering van een contractuele verbintenis laat vervangen".

Zo wordt een werknemer ten opzichte van de werkgever, een sociale mandataris ten opzichte van de vennootschap, of een onderaannemer ten opzichte van een hoofdaannemer, als hulppersoon beschouwd.

Artikel 6.3 §2 van Boek 6 BW breidt de toepassing van het samenloopsprincipe van artikel 6.3 §1 Boek 6 BW uit naar de relatie tussen de benadeelde en de hulppersoon van de medecontractant. Dit betekent dat in de praktijk, en in tegenstelling tot het tot nu toe geldende regime van quasi-immuniteit, werknemers, leidinggevenden en andere hulppersonen nu rechtstreeks aansprakelijk kunnen worden gesteld door de benadeelde, medecontractant van hun respectieve opdrachtgevers.

Voor de werknemer betekent dit dat hij ook rechtstreeks zal kunnen worden aangesproken door de medecontractanten van zijn werkgever, met dien verstande dat nog steeds Artikel 18 van de Wet op de Arbeidsovereenkomsten blijft gelden. Artikel 18 bepaalt dat een werknemer een wettelijke bescherming geniet en enkel aansprakelijk is ten overstaan van werkgever en derden voor opzet, zware fout en lichte fout die veelvuldig voorvalt.

Voor de sociale mandataris verwijzen we naar artikel 2.57 van het Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen (WVV), dat aansprakelijkheidsplafonds vaststelt op basis van de maatschappelijke en economische impact van de vennootschap.

Voorheen kon de quasi-immuniteit doorbroken worden in geval van gemengde fout én enkel voor schade anders dan die te wijten is aan de slechte uitvoering of in geval van misdrijf.

Het is belangrijk te benadrukken dat deze wijziging, hoewel het een extra weg biedt voor de benadeelde om zijn schade te verhalen, de hulppersoon ook in staat stelt dezelfde verweren in te roepen als die welke door de opdrachtgever kunnen worden ingeroepen en niets verandert aan de eigen aansprakelijkheidsregimes van de hulppersonen.

VERZEKERINGSTECHNISCHE IMPLICATIES

Vooreerst is het belangrijk te wijzen op de formulering van de algemene voorwaarden van aansprakelijkheidsverzekeringen. Deze moeten in de toekomst verwijzen naar Boek 6 BW, i.p.v. alleen de eerder genoemde artikelen 1382 en volgende.

Meer specifiek, kan de vraag rijzen of de afschaffing van het samenloopverbod en van de quasi-immuniteit van hulppersonen, leidt tot een verhoging van het aansprakelijkheidsrisico voor ondernemingen en individuen en wat dit betekent in de context van uw verzekeringsdekking.

> Algemene aansprakelijkheidsverzekering (uitbatingen na levering) en professionele aansprakelijkheid

Impact van de afschaffing van het samenloopverbod

De gangbare standaardvoorwaarden van verzekeringspolissen burgerlijke aansprakelijkheid na levering en beroepsaansprakelijkheid dekken zowel de contractuele als de buitencontractuele aansprakelijkheid. Voor het uitbatingsrisico is dit niet altijd het geval; over het algemeen dekt de burgerlijke aansprakelijkheidsverzekering uitbating alleen de buitencontractuele aansprakelijkheid en slechts bij uitbreiding de contractuele aansprakelijkheid “voor zover zij voortvloeit uit een feit dat op zichzelf aanleiding kan geven tot de buitencontractuele aansprakelijkheid”. Verzekeraars kunnen hun eigen formulering gebruiken. Deze uitbreiding wordt doorgaans geïnterpreteerd als een bevestiging van verzekeringsdekking van de samenloop van de contractuele en buitencontractuele aansprakelijkheid. Het zal belangrijk zijn te bepalen wat begrepen wordt als zuiver contractuele nalatigheid, dan wel wat de gevolgen daarvan zijn.

Definitie van ‘verzekerden’

Gezien hulppersonen na Boek 6 BW rechtstreeks aangesproken kunnen worden, is het van belang om de definitie van verzekerden zo ruim mogelijk te houden. Iedere hulppersoon die onder toezicht en gezag van een contractspartij werkt (bijvoorbeeld: werknemers, stagiaires, uitzendkrachten, vrijwilligers,...), kan mee opgenomen worden onder de dekking van diens polis burgerlijke aansprakelijkheid en beroepsaansprakelijkheid.

Hetzelfde geldt voor de sociale mandatarissen van de onderneming, zolang de fout die tegen hen wordt ingeroepen, geen betrekking heeft op de uitoefening van hun mandaat als bestuurder van de vennootschap; die aansprakelijkheid wordt gedekt onder de bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering.

De persoonlijke aansprakelijkheid van de onderaannemers blijft uitgesloten, zoals op heden al het geval is in polissen burgerlijke aansprakelijkheid en beroepsaansprakelijkheid. Zij moeten hun persoonlijke aansprakelijkheid zelf blijven verzekeren.

Overige punten

Causaal verband

Om volledig te zijn, verwijzen we naar de verlichting van de bewijslast van causaliteit in artikel 6.23 van het nieuwe Boek 6 BW, wat kan leiden tot een verhoogd aansprakelijkheidsrisico. Dit is relevant in situaties waarin meerdere personen soortgelijke feiten plegen en waarbij het niet mogelijk is vast te stellen welk van deze feiten de schade heeft veroorzaakt, terwijl het slachtoffer is blootgesteld aan het risico van het ontstaan van de schade. Artikel 6.23 voert in dit opzicht een proportionele aansprakelijkheid in op basis van de waarschijnlijkheid dat het feit de schade heeft veroorzaakt. Tegenbewijs is toegestaan. Het valt af te wachten hoe de rechtspraak en weerhouden aansprakelijkheden terzake evolueren.

Bijkomende schadevergoeding

Artikel 6.37 van Boek 6 BW voorziet in een verruiming van de schadevergoeding. Bijkomende schadevergoeding kan gevorderd worden voor (i) nieuwe schade of (ii) verergering van bestaande schade waarmee eerder geen rekening is gehouden en waarvan de benadeelde geen kennis kon hebben op het moment van de regeling. Deze bepaling is enkel van toepassing in geval van aantasting van de fysieke en psychische integriteit. Van dit recht kan geen afstand worden gedaan. Dit betekent dat schikkingen voor lichamelijke schade niet geldig zijn en de benadeelde toch kan vorderen voor een aanvullende vergoeding indien de voorwaarden daarvoor in de polis voldaan zijn. Dit kan een verzwarend effect hebben op de dekking aansprakelijkheid voor lichamelijke schade. In deze context is het zinvol na te gaan hoe lichamelijke schade (inclusief psychisch letsel) wordt gedefinieerd.

> Bestuurdersaansprakelijkheid (Directors' & Officers' Liability, hierna D&O)

Afschaffing van de quasi-immuniteit van hulppersonen

Artikel 6.3 §2 van Boek 6 BW wijzigt niets aan de regels die zijn opgenomen in het WVV, met name hoofdstuk 2 dat de aansprakelijkheid van bestuurders regelt.

Het WVV stelt plafonds aan bestuurdersaansprakelijkheid op basis van de maatschappelijke en economische impact van de vennootschap. Het plafond varieert tussen € 125.000 en € 12 miljoen. Een bestuurder kan in principe niet voor een hoger bedrag worden aangesproken dan dit wettelijk vastgestelde forfaitair maximum. Deze bescherming geldt voor burgerlijke aansprakelijkheid, contractueel en buitencontractueel, maar niet in geval van bedrieglijk opzet, zware fout of herhaalde lichte fout. Overigens is het niet toegelaten aansprakelijkheidsbeperkingen in te voeren in de verhouding tussen de

vennootschap en een bestuurder. De bestuurder kan zich wel beroepen op de verweermiddelen die voortvloeien uit de overeenkomst tussen de vennootschap en diens medecontractant, behalve als de schade het gevolg is van een aantasting van de fysieke of psychische integriteit of opzet.

De uitbreiding van de persoonlijke aansprakelijkheidsrisico's voor bestuurders kan in de praktijk voornamelijk relevant blijken in gevallen waar de vennootschap onvoldoende middelen heeft om schuldeisers te vergoeden, zoals bij faillissement. Dergelijke rechtstreekse vorderingen kunnen overigens gebruikt worden als middel om bestuurders onder druk te zetten en een gunstige schikking te forceren.

De draagwijdte van de wijzigingen op D&O-verzekeringen

D&O-verzekeringen zijn ontworpen om bestuurders te beschermen voor hun persoonlijke aansprakelijkheid in hun hoedanigheid als bestuurder of orgaan, en omvatten doorgaans twee relevante luiken:

- **Side A:** Dekking voor de persoonlijke aansprakelijkheid van bestuurders indien de vennootschap geen schadeloosstelling kan bieden.
- **Side B:** Vergoeding aan de vennootschap voor schade die zij namens bestuurders betaalt.

De wijzigingen van Boek 6 BW kunnen beide luiken impacteren.

Verzekeringsclausules onder een D&O-verzekering

De volgende clausules en dekkingsvoorwaarden verdienen aandacht:

- **Persoonlijke aansprakelijkheid door de afschaffing van quasi-immuniteit van de hulppersoon**
Met de afschaffing van de quasi-immuniteit kunnen de bestuurders persoonlijk aansprakelijk worden gesteld door de contracterende partijen van de vennootschap, zelfs wanneer de schade uitsluitend voortvloeit uit de foutieve uitvoering van een contract. Deze nieuwe mogelijkheid opent inderdaad een nieuwe weg voor het aanspreken van de sociale mandatarissen. Het zal belangrijk zijn voor de verzekeringnemer de omschrijving van de verzekerde activiteit te valideren.
- **Contractuele en buitencontractuele aansprakelijkheid**
De afschaffing van het samenloopverbod maakt het mogelijk om bestuurders aansprakelijk te stellen op zowel contractuele als buitencontractuele gronden. D&O-polissen dekken al contractuele en extracontractuele aansprakelijkheden. Het is echter belangrijk om de uitsluitingen te onderzoeken die het principe van dekking zouden kunnen ondermijnen.

- **Definitie van ‘verzekerde persoon’**

Polissen moeten expliciet feitelijke bestuurders, alsmede bestuurders van recht, en leidinggevend die persoonlijk aansprakelijk kunnen gesteld worden, opnemen in de definitie van ‘verzekerde persoon’ om te voorkomen dat zij buiten de dekking vallen. Dit is nu al gangbare praktijk.

- **D&O versus beroepsaansprakelijkheidspolissen**

Boek 6 BW vervaagt potentieel de grenzen tussen operationele fouten – gedekt door beroepsaansprakelijkheidspolissen – en managementfouten – onder D&O-dekking. Dit vraagt om:

- Duidelijke definitie van de feiten en aansprakelijkheden die gedekt zijn onder de respectieve polissen.
- Afstemming tussen D&O- en beroepsaansprakelijkheidspolissen om overlappingsen en lacunes te voorkomen.
- Nagaan of de franchises niet te hoog zijn en een onredelijke barrière zouden vormen, onder meer bij schade veroorzaakt door hulppersonen.

Voor bestuurders die via een managementvennootschap werken, is het evenzeer cruciaal om beide polissen grondig en samen te lezen. Zo kan worden verzekerd dat zowel contractuele als buitencontractuele persoonlijke aansprakelijkheid volledig is gedekt, zowel via hun eigen polis, als via die van de principaal.

> Verzekering burgerlijke aansprakelijkheid gebouw

Het oude Burgerlijk Wetboek voorzag in een specifiek regime voor de instorting van gebouwen in artikel 1386. Boek 6 BW en de aansprakelijkheid voor gebrekkige zaken introduceert een vernieuwde regeling voor de aansprakelijkheid voor – algemeen gesteld – gebrekkige zaken in artikel 6.16 BW. De kernpunten zijn:

- **Foutloze aansprakelijkheid:** De bewaarder, gedefinieerd als de persoon met de niet-ondergeschikte macht van leiding en controle over de zaak, is foutloos aansprakelijk voor schade veroorzaakt door een gebrek in de zaak. Dit betekent dat een fout niet hoeft te worden aangetoond; enkel het verband tussen het gebrek en de schade volstaat. De eigenaar van de zaak wordt geacht bewaker te zijn, maar dit vermoeden is weerlegbaar.

- **Definitie van een 'gebrekkige zaak':** Een zaak wordt als gebrekkig beschouwd als zij, door een van haar kenmerken, niet de veiligheid biedt die men in de gegeven omstandigheden gerechtigd mag verwachten. Deze definitie sluit aan bij de Wet Productaansprakelijkheid en legt de nadruk op legitieme veiligheidsverwachtingen.

In de praktijk zal het relevant zijn om te bepalen wie in specifieke situaties als bewaarder wordt beschouwd, omdat deze persoon primair aansprakelijk is, en de verzekeringsvoorwaarden indien nodig te herzien.

De burgerlijke aansprakelijkheid gebouw-dekking binnen een standaard brandverzekering biedt al bescherming tegen vorderingen van derden die voortvloeien uit gebreken aan het gebouw of de eraan verbonden goederen.

CONCLUSIE

Boek 6 BW brengt enkele wijzigingen aan wat betreft de buitencontractuele aansprakelijkheid. De nieuwe bepalingen bieden bijkomende mogelijkheden aan de benadeelde partij. Deze veranderen evenwel niets materieel aan de kern van de aansprakelijkheid zelf en leiden wellicht niet tot een verhoging van het risico dat het principiële evenwicht van een aansprakelijkheidsverzekeringscontract zou verstoren. De tijd en ervaring zullen evenwel uitwijzen wat de werkelijke impact zal zijn.

Voor verzekeringsnemers en hulppersonen is het essentieel om hun bescherming nu al te optimaliseren. Een verzekeringsmakelaar speelt een cruciale rol door polissen te herzien in overleg met de verzekeringsnemers en de verzekeraars, en waar nodig, deze af te stemmen op de nieuwe wettelijke context.

Tegelijkertijd biedt de niet-dwingende aard van Boek 6 BW ruimte voor beperkingen van aansprakelijkheid in contracten met medecontractanten, alsook in de ondercontracten met hulppersonen om bepaalde aansprakelijkheden te garanderen. Het inschakelen van een juridisch adviseur is onmisbaar om de opportuniteit van dergelijke afspraken te beoordelen en een correcte formulering daarvan te verzorgen.

Disclaimer

Deze publicatie is bedoeld als algemene gids en vervangt geen juridisch of verzekeringstechnisch advies. De exacte impact van Boek 6 BW en de dekking onder uw verzekeringspolissen hangt af van de specifieke omstandigheden en polisvoorwaarden. Lezers wordt aangeraden om contact op te nemen met een juridisch adviseur en verzekeringsmakelaar voor een grondige beoordeling van hun risico's en verzekeringsbehoeften.

Dit is een levend document en kan worden bijgewerkt op basis van nieuwe inzichten, ontwikkelingen of aanvullingen.

Voor bijkomende informatie of om dit onderwerp met ons te bespreken, neem contact op met uw makelaar of met

Valérie Nolens, CEO - valerie.nolens@bvvm-upca.be

BVVM-UPCA

Koning Albert II-laan 19 - B-1210 Brussel

+32 (0)2 897 54 94 - info@bvvm-upca.be - www.bvvm.be - BE0443.023.249